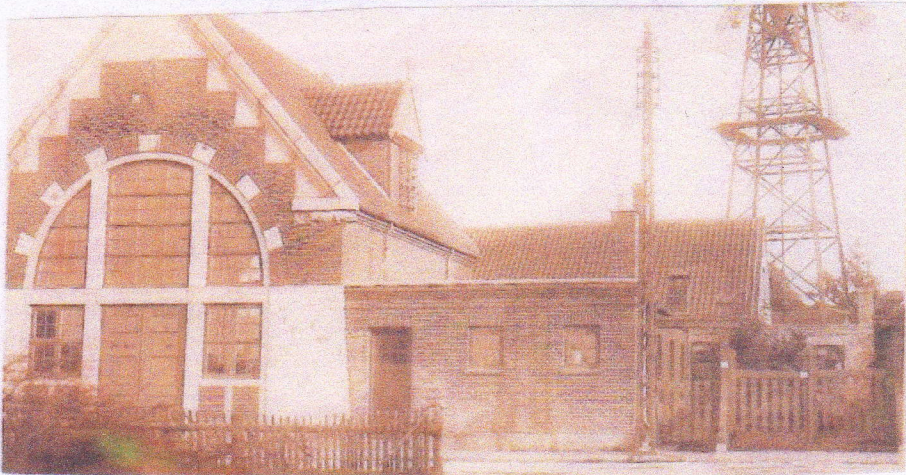

E L E K T R I K E R E i A a k i r k e b y

I april 1907 retter den initiativrige stationsforstander Mejdahl på 43 borgeres vegne en forespørgsel til byrådet om at anlægge et Elektricitetsværk i Aakirkeby. Et udvalg bestående af købmandene A.P.Ipsen og A.P.Henriksen samt bagermester M.P.Dam og borgmester H.P.Hansen blev sat på sagen. Og i 1908 blev værket i Svanekegade bygget efter de tegninger Mejdahl for 38 kr. og 25 øre havde fremskaffet. Selve opførelsen af værket kostede 100.000 kroner. Og i januar 1909 kunne lyset tændes, og til borgernes fryd skinne ud på gaden fra vinduerne i købmandsforretningen på hjørnet af Storegade og Kirkestræde, som det første sted.

Som elværksbestyrer havde man ansat A.V.Møller, stammede fra Frederikshavn, hvor han havde haft overlærer Bro, som sin skolelærer. Møller var uddannet som maskinmester og havde sejlet før han blev gift og kom til Aakirkeby. De fik 2 sønner og 2 døtre. Den ældste Viggo blev født i december 1910.

Som uddannet maskinist og med kendskab til elektricitet var det forståeligt, at Mejdahl også anvendte Møller til filmfremviser i sin den 21 april 1909 åbnede biograf i den gamle Smedegård nede i Smedegade.

Møller blev også meget optaget af den store fremgang, der var af biler og motorcykler siden der 1 september 1909 var blevet registreret 1 bil og 38 motorcykler på Bornholm. Han begyndte derfor at optræde som bilmekaniker. Nogle gange gik det godt, og andre gange kunne han ikke klare problemerne. Han var jo maskinist og ikke automekaniker. Men folk var glad for ham, og han fik hurtig meget arbejde, så han dårlig kunne passe elværket, men så satte han sønnen Viggo der i 1921 kun var 10 år til at passe værket medens han reparerede biler.

Møller havde det småt og en usikker økonomisk tilværelse, for det var ikke altid hans bilmekaniske arbejder hjalp på pengepungen, da mange istedet for betaling inviterede ham på jagt istedet. og han var meget selskabelig anlagt. Han var en af de første i byen der fik radio - krystalapparat med høretelefon.

Efterhånden fik han den vane at gå på Jernbanehotellet om aftenen og kom i dårligt selskab og forsømte arbejdet, hvorfor han blev afskediget i 1927 .

Efter kort tid flyttede familien til København.

Referat fra Bornholms Tidende om
møde i Aakirkeby byråd den 3 juni 1909

Indstilling fra Elektricitetsudvalget:
at der til Bestyrer antages Maskinmester
Adolf Winge Møller af Kjøbenhavn, at Bestyrerens Løn fastsættes til 1000 Kr. aarlig i Begyndelsesløn + fri Bolig og Belysning, stigende hvert andet Aar med 150 Kr., indtil 1600 Kr. at der ydes Bestyreren et Honorar paa 100 Kr. aarlig for maanedlig Maaler aflæsning og Maalerregnskab, at der tillægges Kæmmeren et Beløb af 100 Kr. aarlig for maanedlig Opkrævning af Betaling for Elektricitet.

Der skulle nu skaffes ny elværksbestyrer, og det blev Rasmus Christiansen, som var uddannet maskinist og elektriker. Han stammede fra Kundby på Sjælland. Der blev også ansat en maskinassistent til at hjælpe med driften af værket og se efter vandværket med vandtårnet, der netop i 1927 blev opført.

Da man først havde fået etableret elværket, blev det i styrelsesvedtægten for Aakirkeby kommune indsat : Der nedsættes et stående Udvalg for Elektricitetsværkets Drift og Administration samt den offentlige Belysning, Elektricitetsværkets Bygninger og Bestyrerbolig, Maskiner og øvrige Inventar samt de fra Værket ud til Strømforbrugerne førende Ledninger såvel som Masterne hvorpå ledningerne er anbragte. Udvalget fører endvidere Tilsyn med de autoriserede elektriske Installatører. " (trykt og udsendt 1923)

Rasmus Christiansen havde en søn, der blandt kammerater blev kaldt Erik på værket, for at skelne ham fra de andre Erik-er i gaden. Engang var vi nogle stykker, der var indviteret til fødselsdag hos ham, og det blev en kæmpe oplevelse for mig, idet vi efter chokoladedrikningen fik lov til at komme over og se værket med den store dieselmotor og dynamoen der lavede elektriciteten, og også akkumulatorrummet med de mange akkumulatorer, som gemte elektriciteten til forbrugerne aftog den, når de havde brug for el. Vi så også springvandet i svalebassenget ude på gårdspladsen. Det var bestyreren der selv gik rundt og fortalte os om hvad vi så og hvordan det virkede. Det var søremig spændende. Og sikke et pludseligt prale med over for kammeraterne, at man vidste noget om det der foregik indenfor hegnet, der ellers var forbudt område for byens børn på grund af fare. Og til sidst fik vi citronfromage inde i stuehuset, medns vi læste i Eriks mange seriehæfter fra kioskerne brogede hylder inde på hans værelse.

I 1945 dør Rasmus Christiansen pludselig ved en arbejdsulykke på værket. Han var kravlet op på en stige for at tilse den store dieselmotor og faldt ned og slog sig ihjel. Man mener han mistede balancen, fordi han var blevet gasforgiftet af udstrømmende gas fra ledningen der førte gengas frem til dieselmotoren. Man havde nemlig under krigen etableret et genganlæg til at fremstille drivkraft istedet for olie.

Man stod med et uden bestyrer, hvorfor byrådet enedes om at antage den afdøde bestyrers søn Ivan Christiansen til at lede værket sammen med maskinassistent Hans Martin Hansen, der allerede havde arbejdet der i mange år.

Ivan Christiansen var født 21.2.1918. Han var blevet udlært og havde arbejdet som elektriker hos installatør E.Tarp i Storegade og havde ofte i fritiden hjulpet sin far på el-værket, så det skulle nok gå, mente man, når man samtidig forfremmede Hans M.Hansen til maskinmester.

I 1946 begyndte man med at få nogen strøm leveret som vekselstrøm fra elværket i Lille Madsegade i Rønne. Den ændrede man så ved en Ensretter, en slags omformer, til jævnstrøm, som man så, sammen med den strøm man stadig selv producerede, sendte ud til forbrugerne.

For at få tilladelse til at anvende en Ensretter til omformning af strøm krævedes det at man havde en bestyrer med maskinmestereksamen og var autoriseret elinstallatør. Og det havde man ikke. Så man måtte finde en anden, end den man havde.

Som ny elværks og vandværksbestyrer ansatte man Svend Dyrnesli. Han var født 30.11.1920 og udlært som maskinarbejder. Senere var han uddannet til maskinmester og el-installatør.

I 1948 holder man op med selv at producere strøm på elværket i Aakirkeby, og hele elforsyningen - produktionen og ledningsnettet overtages af Bornholms højspændingsværk, det senere Østkraft på hele Bornholm. i 1949.

Så jeg blev som murerlærling sammen med Alman Hansen sendt hen og udbedre flisegulvet i den gamle maskinhal efter motorer og dynamo. var fjernet. Samt udmure den nye kedel, man havde måttet installere i kælderen til badeanstalten, da man ikke længere havde kølevandet fra værkets dieselmotor til at opvarme det varme badevand.

I oktober 1956 rykker brandvæsenet ind i det gamle elværks bygnin-
ger og indretter brandstation.

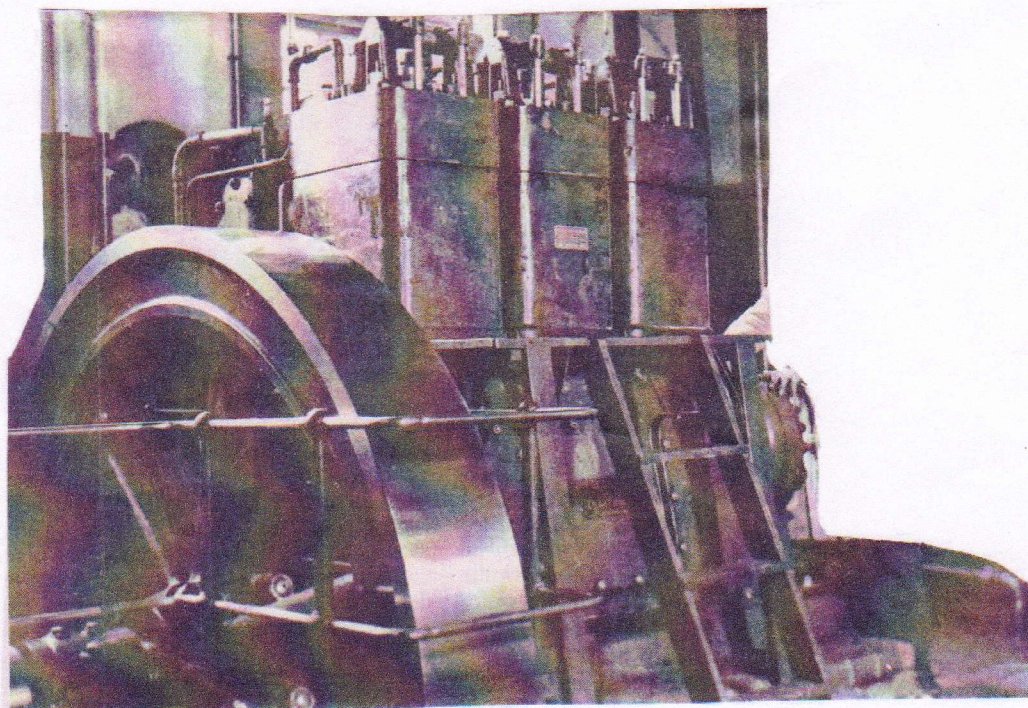
1.2.1957 afrejser Svend Dyrnesli til en stilling i Dansk Norsk Kvælstofs hovedsæde i København. Han dør 23.9.2004 i Skagen.

Til at bestride den nye stilling som kommunen nu opretter ansættes autoriseret elinstallatør Karl Anker Kure, under betegnelsen Tilsynsførende med gadebelysningen, vandværket og badeanstalten.

Kure var autoriseret elinstallatør og havde nogle år drevet eget firma i Storegade, men ved ansættelsen luker han ned her og afhen-
der bygningerne til andet erhverv.

I de år elektricitetsværket eksisterede havde udvalget 3 formænd. de første år fra starten var det bagermester M.p.Dam og senere i mange år direktør Jespersen, for til slut at være bødkermester Axel Svendsen

Efter kommunesammenlægningen ændres Karl Anker Kures stillings-
betegnelse til, Driftsleder af Aakirkebys El og Vandforsyning.
Kure der var født 26.10.1924 døde 21.2.2002.

Stort Udvalg i Lygter.

LYS

KRAFT

Statsaut. Installatør
GUNNAR SMIDT
Elektrokonstruktør.

AAKIRKEBY
Telf. 35.

LYS

KRAFT

Hvem der i den første tid af elværkets levetid udførte ledningsarbejdet og installationerne rundt i byen er svært at finde ud af, men det har vel været med hjælp af og under tilsyn af elværksbestyrer Møller. Måske har nogle af Rønnemestrene som Axel Sørensen, P.J.Poulsen eller P.Larsen medvirket, for vi ved at flere Aakirkebyhorra har været lærlinge hos dem.

Men i 1913 køber Marcus Pedersen ejendommen Nybyvej 18 og meddeler at han nedsætter sig som:

autoriseret elinstallatør
Alt i elektromotorer landbrugsmaskiner og radioapparater
Marcus Pedersen Nybyvej

Han får bl.a. opgaverne med at installere og vedligeholde med lamper og pærer på skolen og Teknisk skole. Han beskæftiger flere.

Og i Storegade 1, forretningen mellem isenkræmmer P.M.Kofoed og hotel Rønne, dukker E.Jensen op som autoriseret elinstallatør med værksted i toetages bindingsværksbygningen inde bagved i gårdspladsen af P.M.Kofoeds ejendom Senere installatør Knud Jensen stod i lære her i 1923 - 27.

Og først i 20-erne vender Gunnar Smidt tilbage til Aakirkeby efter at han har uddannet sig til autoriseret elinstallatør og elkonstruktør. Gunnar Smidt var født i 1894. Han var søn af købmand H.A.Smidt, der havde haft købmandsgården i Storegade 19. Gunnar Smidt overtager nu E Jensens forretning i Storegade 1, og han imponerer borgerskabet med sine udstillinger af lamper, pærer og elartikler i udstillingsvinduerne ud mod Storegade. Han driver foretningen, har lærlinge (bl.a. Vagn Wollesen.) Er aktiv i byens foreningsliv. Men i 1933 afhænder han til E.Tarp, og flytter til København, hvor han får arbejde som elingeniør. Han dør i 1981.

I 1930 overtager Hans Henrik Hansen ejendommen Nybyvej 18 og ændrer anvendelsen til tobaksforretning. Og vi kan se at regninger på elarbejder på Teknisk skole nu kommer fra Gunnar Smidt og ikke længere fra Marcus Pedersen.

Og da Smidt i 1933 rejser flytter Osvold Brøndum ind og ændrer lokalerne til urmager, guld og sølvmedeforretning med værksted.

Aakirkeby, den 21-4-1947

KNUD JENSEN

Elektro-Installatør

Post Giro 678 58

Telf. 152

Herr *Holger Lave*

Knud Aage Jensen var født 8.6.1908 i Rønne og døde 5.2.1981. Han var gift med Hedvig Jensen født 9.8.1905 og død 7.10.1988. Sammen fik de to sønner Ejgil og Preben.

1.11.1922 kom han i lære hos installatør E.A.Jensen, og da statsautoriserede installatør Gunnar Smidt 1.11.1925 overtog firmaet, så fortsatte Knud Jensen her og aflagde svendeprøve 21 april 1927, ved efter egenhændigt udført skitseprojekt at udføre lysinstallationen i en nyopført villa. Dette blev af skuemestrene bedømt som veludført med karakteren 6 point.

Da E.Tarp i 1933 overtog Gunnar Smidts forretning, så fortsatte Knud Jensen som 1. svend hos Tarp.

Fra 1942 ejede Knud Jensen Jernbanehotellet, som hans kone drev i den tid imedens han tog til København for at erhverve autorisation som elektroinstallatør.

Den 27.6.1946 køber Knud Jensen blikkenslager Linds ejendom Østergade 18 med beboelse, værksted og butik. Her ændrer han værkstedet til elværksted, og i butiken kommer der nu pærer, lamper og lysekroner samt strygejern, elkøkkener og også snart køleskabe, solgt af fru Jensen med kyndig vejledning. Og i 1947 modtager jeg min første regning fra firmaet, som lød på en brugt batterimodtager. Senere fik vi meget samarbejde ved store og små byggeopgaver.

I 1958 erhverver Knud Jensen ejendommen Eskildsgade 10, hvor han foretager store ombygninger og flytter virksomheden hen. Senere er der foretaget flere såvel udvendige som indvendige forandringer, således at firmaet hele tiden har præsenteret sig som et moderne elfirma i tiden stil.

Mange lærlinge har lært og arbejdet i firmaet. Den første var Kjeld Mortensen og Knud Munch, som en tid prøvede at være selvstændig i Lobbæk. Så kom Henning Nielsen, som senere blev installatør i Storgade. Og så Svend Christiansen, der tog til Grønland. Også Uffe Low, der blev radioforhandler har lært her. Og Børge Munch lærte og arbejdede her i mange år. Det samme gjorde Ole Brandt, som efter 46 års ansættelse gik af i 2010 med kongelig belønningsmedalje

I 1981 overtager Knud Jensens søn Preben firmaet sammen med sin kone Lonny. Han havde stået i lære hos sin far og var nu uddannet elektroinstallatør.

Idag er det Preben og Lonny's søn Lars Jensen der driver firmaet.

Elektrohegn,

Jævn- og Vekselstrøm.

Alle førende Mærker.

Knapper, Ledehaandtag m. m.
Nogle brugte Batterihegn sæl-
ges billigt.

E. Tarp - Telefon 40.

E. TARP

Storegade 19   Telefon 40

Stort Udvalg i *Lamper* og *Skærme*
Alt i Sæber og Parfumer

E. TARP

Storegade 19, Telefon 40

Alt i Radio og Radioreparationer

I 1933 køber elektriker E. Tarp ejendommen Storegade 19. Her indretter han elinstallationsforretning med værksted ude i gårdlængen. Han opfører en halvtagsbygning til bilgarage for en servicevogn og indretter butiksløkkale med indgang og udstillingsvinduer ud mod Storegade. Og han overtager Gunnar Smidts kunder, materialer og varelager. Han ansætter elektriker Knud Jensen som lærling og går igang med at antage og uddanne lærlinge.

Den første er Ivan Christiansen, søn af elværksbestyrer Rasmus Christiansen, Han bliver selv værkbestyrer i 1945 efter sin far.

Så var der Bjarne Marcussen, der kom fra Østerlars, Han blev der i nogle år som svend efter lærlingetiden.

Erik Hansen fra Vestermarie, han var rødhåret, hvilket han blev drillet for, "Det er nok den meget strøm, der får dit hår at gløde"

Fra 1942-1946 var Svend Aage Mortensen lærling. Han var søn af Aage Mortensen Hotel Rønne, hvis bror Harald Mortensen drev sportmagasinet BASSE i Rønne, hvilket gjorde Svend Aage til noget specielt blandt os sportsgale unge. Han måtte da vide noget særligt om fodbolde og badmintonketcheres kvaliteter, mente vi. Svend Aage var til stor glæde for fodboldspillet i Aakirkeby. Han var en super målmand. Som udlært elektriker blev han ansat på Højspændingsværket i Rønne, og her blev han indtil pensionsalderen.

En af de elektrikerlærlinge, der senere kom til at præge Aakirkeby var Egon Nielsen, der var i lære i 1944-48. Han var Fr. Nielsens søn ude fra Nexøvej, og kom, efter at være blevet gift med Kirsten Tatol, tilbage til byen og startede en Radioforretning nede i ejendommen Doktorbakken 5. Den flyttede han senere op i Kirkegade 2, hvor han ved opkøb af naboejendommene øgede butiksarealet og samtidig ændrede på varasortimentet. til at forretningen sluttelig kom til at fremstå som et stort møbelmagasin.

Elkjær Tarp var født i Sønderjylland lige udenfor Åbenrå. Han var ligesom sin bror Christian Tarp udlært som elektriker. Og han havde som mange elektrikere i tiden efter første verdenskrig, da elektriciteten tog sit optrin, fartet rundt fra sted til sted hvor der var en ny ledningsstrækning, der skulle etableres til afløsning af de gamle gårdvindmøller, som kraft til kværne og malkemaskiner, samt lys og radioer. Disse friske nytekniske omrejsende ungersvende var ligefrem frygtet blandt landboforældre med giftefærdige døtre.

Og vi må formode at det er derfor at Elkjær Tarp har mødt Gunhild Kjeldsen på kroen i Drigstrup udenfor Kerteminde. De blev ihvertfald gift og fik i 1931 datteren Grethe og senere også Margith og Inger.

Telefon 40

Aakirkeby, d. 13-6 1947

Herr *Holger Dam***E. TARP**AUT. ELEKTRO-INSTALLATØR
AAKIRKEBY OG RØNNE KOMMUNALE VÆRKER

1947

Fru Tarp var født Gunhild Kjelsen den 13.4.1907 som datter af Alfred Kjeldsen Vævergård i Aaker. Hun var nemlig for at opleve noget nyt rejst over til en plads på Fyn udenfor Kerteminde. Måske hjulpet af Katrine Larsens plejedatter Marie Dam fra Storegade 19, som just et par år tidligere var blevet gift med lærer Kjeldsen fra Kerteminde husflidshøjskole. Det ville da være morsomt, om det var så. For det var jo Storegade 19, at familien Tarp købte og flyttede ind i, da fru Larsen solgte og flyttede over til datteren i Kerteminde. - Ha- ha.

Fru Tarp, var en venlig dame, der med omhu passede butikken med salg af lamper, skærme, pærer og radioer, og så udvidede hun også salget med en velassoteret afdeling med sæber og parfumer. Og da vaskemaskinerne begyndte at komme frem, var det hos hende at man købte det gode vaskemaskinevaskepulver.

I 1943-47 var der hos Elkjær Tarp en lærling, der hed Hans Tarp. Han var født 7.5.1929 i Bollerslev i Sønderjylland og var søn af Chr. Tarp en bror til Elkjær Tarp, og på drengens konfirmationsdag var onklen på besøg, og man talte om, at det kunne være morsomt om Hans kom i lære i Aakirkeby som elektriker. Så som 13-årig kom han ud af skolen og drog til Aakirkeby i lære i 1943. Og idag fortæller han, at han stadig husker den første arbejdsdag, hvor han blev hejst op i kranbjælken på hejsekvisten i gårdspladsen og fik lov til at hænge der en lille time. For det er vigtigt for en elektriker at kunne hænge oppe i luften, når man skal arbejde i luftledningsmasterne, hævdede svendene. Jeg husker også hvordan vi cyklede rundt fra sted til sted på cykler med træringe eller tykke rebsdæk. Året efter kom også min storebror Sven Tarp f. 9.6.1927 i lære hos onkel Elkjær. Vi blev begge to autoriserede elinstallatører i Sønderjylland. Sven overtog vor fars forretning og jeg fik egen forretning i Rødekro, efter jeg i nogle år fra 1949-1953 havde søgt at drive forretningen E. Tarp i Storegade 19 videre sammen med Sv. Aa. Andersen fra Allinge.

Om aftenen gik vi på Teknisk Skole. Her gik vi murere, tømrere og skomagere, malere og elektrikerer, alle regnede vi opgaver fra tømrerenes lærebog om bjælkestørrelser og antal. "For regning er regning, lige meget hvad man regner på og om, og så har I også godt af at lære at tegne og skrive dansk." Da Rønne tekniske skoles elektroniske laboratorium blev oprettet i 1946 kom vi dog derud hver mandag.

Vi boede og spiste hos mester. Men var der noget vi ikke brød os om, gik vi over på kirkegården og kogte os lidt pølser over bål. Der var søremej liv i byen i de år med ruserne og soldaterindkvartering efter krigen. Og den 25 maj 1947 fik Grethe en søn Svend Erik Tarp, der senere overtog Axel Sørensens forretning i Rønne.